

ประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของ
สถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรवाल *

THE EFFECTIVENESS OF TRAINING FOR HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT
THROUGH NINE KEYS PRINCIPLES OF PALANGJIT DHARMA JAKRAWAN
INSTITUTE

นัทปภา นุชาภัทรา, บุญทัน ดอกไธสง

Natpapha Nuchapat, Boonton Dokthaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: g.ll7ju4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรवाल 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรवाल และ 3. นำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรवाल การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 คน ได้แก่ ด้านการจัดอบรม ด้านการศึกษา ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ด้านพระพุทธศาสนา และด้านหลักการกุญแจดอก ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการอบรมตามหลักการพัฒนาทุนมนุษย์ กุญแจดอก และภาวนา 4 อยู่ในระดับมาก 2. กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ หลักการกุญแจดอก และหลักภาวนา 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลได้ร้อยละ 51.3-69.5 3. รูปแบบประสิทธิผลในการพัฒนาทุนมนุษย์สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ทางพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในบริบทของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งจะช่วย

ส่งเสริมการพัฒนานิสิตครูอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาว

คำสำคัญ: ทุนมนุษย; หลักการกุญแจดอก; หลักภavana 4; ประสิทธิภาพการอบรม

Abstract

This research aimed: 1. To investigate the effectiveness of training for human capital development through the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute, 2. To examine the factors influencing the effectiveness of training for human capital development through the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute, and 3. To propose a model for effective training in human capital development through the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute. The study employed the research mixed methods. The quantitative research, data were collected from undergraduate students from the Faculty of Education at Srinakharinwirot University, selected using a two-stage sampling technique. For the qualitative research, 18 key informants were selected, including experts in training management, education, public administration, Buddhism, and the Nine Key Principles. Semi-structured interviews were used to collect qualitative data.

The findings revealed that 1. the effectiveness of training in terms of human capital development processes, the Nine Key Principles, and the Bhavana 4 was at a high level; 2. human capital development processes, the Nine Key Principles, and the r Bhavana 4 significantly influenced training effectiveness predicting 51.3 percent -69.5 percent of the variance; 3. The effective model for human capital development highlighted the importance of integrating Buddhist knowledge, particularly the Bhavana 4 and the Nine Key Principles, into human capital development processes within the context of teacher professional experience training. This integration promoted holistic development of student teachers, aligning with the changing global context, and ultimately contributed to the long-term improvement of the country's education quality.

Keywords: Human Capital; Nine Keys Principles; Four Bhavanas; Training Effectiveness

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การพัฒนาทุนมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร และสังคมให้ก้าวไปข้างหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการศึกษา การพัฒนาทุนมนุษย์ของ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิต ก่อนก้าวเข้าสู่การเป็นครูมืออาชีพในอนาคต ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว (Flores, 2020) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพ ปัญหาและความท้าทายในการพัฒนาทุนมนุษย์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ายังคงมีปัญหและอุปสรรคในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการสอน และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาด้านทักษะและ สมรรถนะของนิสิตที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและบริบทสังคมใน ปัจจุบัน (เทอดทูน คำชาย และคณะ, 2562)

ข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่จำเป็น สำหรับการเป็นครูที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาที่เป็น ระบบ บูรณาการ และสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักศึกษา หนึ่งในแนวทาง ที่น่าสนใจ คือ การนำหลักการทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งเป็น การบูรณาการองค์ความรู้ทางตะวันออกเข้ากับแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ (Charoensap et al., 2019) โดยหลักการทางพุทธศาสนาเช่น หลักภavana 4 มีแก่นแท้ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์แบบองค์รวม ทั้งด้านกาย ใจ และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ เป้าหมายของการพัฒนาทุนมนุษย์ในปัจจุบัน (วรินทร์ จินดาวงศ์ และวันเพ็ญ วัฒนกุล, 2566)

สถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล เป็นหนึ่งในองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ศักยภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการกุญแจแก้ดอก ซึ่งเป็นหลักการสำคัญ ที่สถาบันได้คิดค้นและพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยหลัก 9 ประการ ได้แก่ 1. ความเพียร 2. ปัญญา 3. การสำรวจตน 4. ทักษะการสื่อสารและทักษะทางปัญญา 5. การแก้ไขปัญหา 6. การคิดบวกและการให้อภัย 7. ภาวะผู้นำ 8. การยอมรับความหลากหลาย และ 9. การเป็นผู้ให้ ซึ่งหลักการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของมนุษย์ให้ สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (ชณภา ปุญญนนท์, 2566) โดยใน งานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าหลักการกุญแจแก้ดอกสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทุน มนุษย์ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาผู้นำ การพัฒนา บุคลากร และการพัฒนาเยาวชน (Poedloknimit & Klomkul, 2020)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการอบรมที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของนิสิต การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความพร้อมในทุกด้าน สามารถก้าวไปสู่การเป็นครูมืออาชีพที่พร้อมขับเคลื่อนการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการผลิตและพัฒนาครู รวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการบูรณาการศาสตร์ตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 513 คน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณของยามานะ (Yamane, 1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 คน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random

Sampling) โดยแบ่งประชากรตามสาขาวิชาในคณะศึกษาศาสตร์ และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ภายในในแต่ละชั้นตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะกระจายตามสัดส่วนของประชากรและมีความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ศึกษา

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 คน ประกอบไปด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดอบรมจำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านการศึกษานับจำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์จำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 3 รูปหรือคน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนให้ความยินยอมในการให้ข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับตามหลักจริยธรรมการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาเท่ากับ 0.80 สูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตามแนวคิดของ Rovinelli & Hambleton (1977) และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.70 ตามหลักการของ Ingenoff & Buhmann (2016) สะท้อนถึงคุณภาพด้านความตรงและความเที่ยงในระดับที่เหมาะสม และ 2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการบูรณาการกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมและผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 225 คน ซึ่งนิสิตกลุ่มนี้จะต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้การบันทึกเสียงควบคู่กับการจดบันทึก จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภายใต้การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล ด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์การรักษาข้อมูลเป็นความลับ และการนำเสนอข้อมูลในภาพรวม เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย เชื่อมโยงกับผลเชิงปริมาณ และใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ประสิทธิภาพการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 225 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 59.11 มีอายุระหว่าง 18-20 ปี มีจำนวน 141 คนคิดเป็นร้อยละ 62.67 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 32.44 และศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 40.01 ตามด้วยสาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 37.34 และสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 22.65

ด้านประสิทธิภาพการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.50) ด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.51) รองลงมาคือ ด้านผลผลิต ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.50) ด้านการปรับเปลี่ยน ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.54) และด้านความพึงพอใจ ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.56)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบดัชนีภาวะร่วมเส้นตรงพหุค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ซึ่งได้ค่าระหว่าง 0.479-0.848 ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนดคือ .190 และค่าปัจจัยการขยายของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าระหว่าง 1.372-2.086 ซึ่งมีค่าไม่เกินตามที่กำหนด คือ 5.3 ถือว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นและไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงนำตัวแปรดังกล่าวเข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน Stepwise Multiple Regression Analysis ต่อไป

ตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ หลักการกุญแจแก้ดอก หลักภavana 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการอบรม

ตัวแปรกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
การศึกษา (T1)	.333	.053	.358	6.300**	.000
การอบรม (T2)	.249	.048	.294	5.201**	.000
การพัฒนา (T3)	.249	.057	.238	4.353**	.000
ค่าคงที่	.637	.214		2.972**	.003

Multiple R = .721a R Square = .520 Adjust R Square = .513 Std. Error = .294 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p*.05, p** .01

ตัวแปรหลักการกุญแจแก้ดอก	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ (K9)	.283	.043	.332	6.499**	.000
กุญแจแห่งความเพียร (K1)	.161	.045	.180	3.582**	.000
กุญแจแห่งการแก้ไขปัญหา (K5)	.158	.045	.176	3.535**	.000
กุญแจแห่งการสำรวจตน (K3)	.134	.046	.149	2.910**	.000
กุญแจแห่งการคิดบวกและการให้อภัย (K6)	.110	.044	.127	2.472*	.014
กุญแจแห่งภาวะผู้นำ (K7)	.108	.044	.123	2.445*	.015
ค่าคงที่	.140	.182		.772**	.000

Multiple R=.814f R Square=.663 Adjust R Square=.653 Std. Error=.248 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p*.05, p** .01

ตัวแปรหลักภavana 4	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
จิตภavana (D3)	.262	.043	.308	6.145**	.000
ศีลภavana (D2)	.235	.038	.286	6.127**	.000
ปัญญาภavana (D4)	.200	.039	.270	5.074**	.000
กายภavana (D1)	.125	.043	.152	2.912**	.004
ค่าคงที่	.684	.143		4.802**	.000

Multiple R=.837d R Square=.701 Adjust R Square=.695 Std. Error=.233 p* < .05, p** < .01

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะจักรวาล 3 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านการศึกษา ด้านการอบรม และด้านการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ได้ร้อยละ 51.3

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .637 + .333(T1) + .249(T2) + .249(T3)$$

และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_Y = .358_{T1} + .294_{T2} + .238_{T3}$$

ต่อมาคือ หลักการกุญแจแก้ดอกส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล 6 ด้าน ประกอบไปด้วย กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ กุญแจแห่งความเพียร กุญแจแห่งการแก้ไขปัญหา กุญแจแห่งการสำรวจตน กุญแจแห่งการคิดบวกและการให้อภัย กุญแจแห่งภาวะผู้นำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ได้ร้อยละ 65.3

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .140 + .283(\text{key}9) + .161(\text{key}1) + .158(\text{key}5) + .134(\text{key}3) + .110(\text{key}6) + .108(\text{key}7)$$

และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_Y = .332_{\text{key}6} + .180_{\text{key}1} + .176_{\text{key}5} + .149_{\text{key}3} + .127_{\text{key}6} + .123_{\text{key}7}$$

หลักภavana 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านจิตภavana คีลภavana ปัญญาภavana กายภavana อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ได้ร้อยละ 69.5 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .684 + .262(D3) + .235(D2) + .200(D4) + .125(D1)$$

และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_Y = .308_{D3} + .286_{D2} + .270_{D4} + .149_{\text{key}3} + .150_{D1}$$

วัตถุประสงค์ที่ 3 รูปแบบประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า รูปแบบประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ประสิทธิผลการอบรม ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านผลผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านการพัฒนา โดยแต่ละด้านมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการอบรม เช่น การพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความยืดหยุ่นและการปรับตัว และการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง 2. หลักภavana 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ประกอบด้วย

กายภาวนา (การพัฒนากาย) ศีลภาวนา (การพัฒนาความประพฤติ) จิตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ) และปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา) โดยมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสิต เช่น การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดี การปลูกฝังให้นิสิตยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ การจัดกิจกรรมสร้างเสริมสมาธิ และการฝึกให้นิสิตใช้เหตุผลในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา 3. หลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะจักรวาล ซึ่งเป็นหลักที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย กุญแจแห่งความเพียร ปัญญา การสำรวจตน ทักษะการสื่อสารและปัญญา การแก้ปัญหา การคิดบวกและการให้อภัย ภาวะผู้นำ การยอมรับความหลากหลาย และการเป็นผู้ให้ โดยแต่ละกุญแจมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสิต เช่น การฝึกให้นิสิตปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ การส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การจัดกิจกรรมให้นิสิตได้สำรวจและเข้าใจตนเอง การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และการปลูกฝังให้นิสิตรู้จักแบ่งปันความสุข 4. กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย ด้านการศึกษา การอบรม และการพัฒนา โดยแต่ละด้านมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงกระบวนการและวิธีการในการพัฒนานิสิต เช่น การจัดหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็น การจัดการอบรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะเฉพาะทาง และการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคลที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนา

ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักภาวนา 4 และหลักการกุญแจแก้ดอก เข้ากับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในบริบทของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนานิสิตครูอย่างรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการอบรมที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของการผลิตและพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาวต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ประสิทธิภาพของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล จากผลการวิจัยพบว่า ด้านประสิทธิผลการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนะยุท เกตุอยู่ (2559) ที่ระบุว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

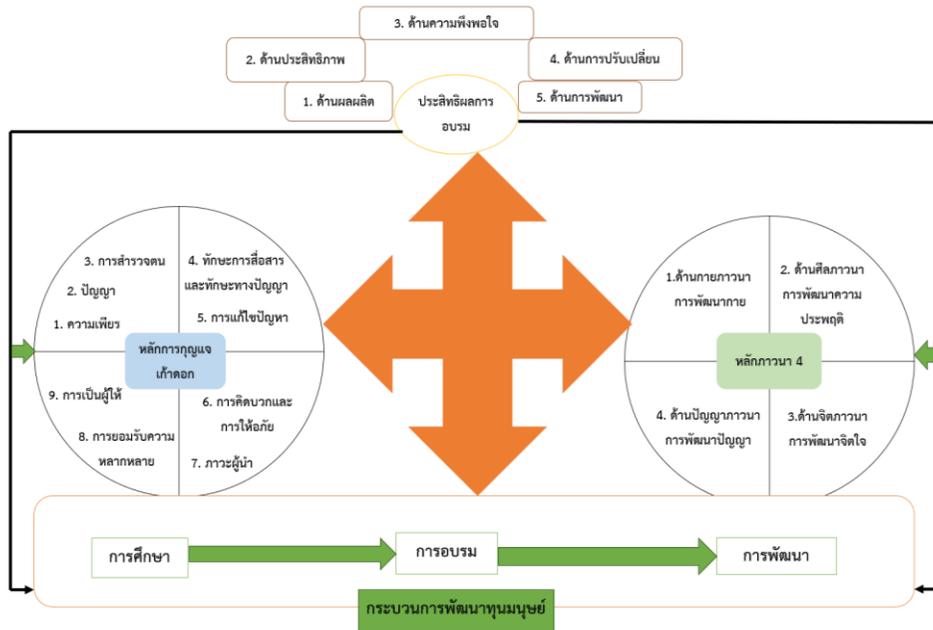

อย่างเป็นทางการ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการอบรมที่มีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเชี่ยวชาญของวิทยากร และทีมงาน ความพร้อมและความมุ่งมั่นของผู้เข้าอบรม รวมถึงการติดตามและประเมินผลหลังการอบรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้การอบรมมีประสิทธิภาพสูง และช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การศึกษา การอบรม และการพัฒนา ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลได้ร้อยละ 51.3 ซึ่งสะท้อนว่ากระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เป็นระบบและมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ จะนำไปสู่ความสำเร็จในการอบรมและพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนตมโน (2564) ที่พบว่าการพัฒนาทุนมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า หลักการกุญแจดอก 6 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้ให้ ความเพียร การแก้ไขปัญหา การสำรวจตน การคิดบวกและการให้อภัย และภาวะผู้นำ ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลได้ร้อยละ 65.3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภุรีภัทร ห้วยหงษ์ทอง (2562) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาทุนมนุษย์และเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร ในส่วนของหลักภาวา 4 ได้แก่ จิตตภาวา ศีลภาวา ปัญญาภาวา และกายภาวา ก็ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมเช่นกัน โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 69.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณธีร์วิชัย คมภีรปัญญา (2559) ที่พบว่าหลักภาวา 4 สามารถใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาลได้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังสะท้อนให้เห็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบประสิทธิผลในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ประสิทธิภาพการอบรม หลักภาวา 4 หลักการกุญแจดอก และกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิภา สอนจันทร์ (2563) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการหลักพุทธธรรมและกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมในการพัฒนาทุนมนุษย์และเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนแนวความคิดการประยุกต์ใช้หลักการกุญแจดอกร่วมกับหลักภาวา 4 และกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์แบบบูรณาการในการออกแบบรูปแบบ

การอบรมและพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู้ให้มีประสิทธิผลและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาประสิทธิผลของการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู้ จำเป็นต้องอาศัยการออกแบบหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรมที่บูรณาการสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูอย่างครบถ้วน ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นการเรียนรู้เชิงรุก ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้หลักการกุญแจห้าดอกและหลักทฤษฎี 4 เพื่อพัฒนาต้นแบบองค์กรร่วมสู่การเป็นครูมืออาชีพ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านการศึกษา การอบรม และการพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตเจริญงอกงามในความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นครูคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรมที่บูรณาการสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูอย่างครบถ้วน โดยผสมหลักการ กุญแจแก้ดอกและหลักภาวนา 4 เข้ากับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์
2. ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครูอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างครูคุณภาพที่พร้อมรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21
3. สถาบันการศึกษาควรจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองแบบองค์รวมของนิสิตสู่การเป็นครูมืออาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถาบันการศึกษาควรออกแบบและจัดกิจกรรมการอบรมที่เน้นการบูรณาการสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพครู ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้หลักการกุญแจแก้ดอกและหลักภาวนา 4 เพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตอย่างรอบด้าน
2. ผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีและแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักการ กุญแจแก้ดอกและหลักภาวนา 4 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้นิสิตมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง
3. สถาบันการศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครู

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการนำหลักการกุญแจแก้ดอกและหลักภาวนา 4 ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครูในบริบทอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ผสมหลักพุทธธรรมกับรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์แบบอื่น ๆ เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนานิสิตครู
3. ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติการจากงานวิจัยนี้ไปใช้ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครูผ่านการบูรณาการหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ชนภา ปุณณนนท์. (2566). การประยุกต์ใช้หลักการกฎแอก้าดอกของสถาบันพลังจิตธรรมะ จักรวาล เพื่อเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ให้มีความสามารถเหนือปัญญาประดิษฐ์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(5), 217-228.
- ชนะยุทธ เกตุอยู่. (2559). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวทางของพระสังฆพัฒนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ (พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทอดทูน คำชาย และคณะ. (2562). การศึกษาสภาพปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. *ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 6(2), 33-46.
- พระณธีรวิชัย คมภีรปัญญา. (2559). การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ ตามหลักพุทธธรรม (พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน. (2564). พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูริภัทร ห้วยหงษ์ทอง. (2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรินทร์ จินดาวงศ์ และวันเพ็ญ วัฒนกุล. (2566). การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์: แนวคิดและการประยุกต์หลักพุทธธรรม. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(3), 228-235.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2566) จำนวนนิสิตจำแนกตามระดับการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564. สืบค้น 16 มีนาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/3AK1W>
- สุวิภา สอนจันทร์. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- Charoensap, A. et al. (2019). Effect of ethical leadership and interactional justice on employee work attitudes. *Journal of leadership studies*, 12(4), 7-26.
- Flores, M. A. (2020). Preparing teachers to teach in complex settings: Opportunities for professional learning and development. *European Journal of Teacher Education*, 43(3), 297-300.
- Ingenoff, D. & Buhmann, A. (2016). Advancing PR measurement and evaluation: Demonstrating the properties and assessment of variance-based structural equation models using an example study on corporate reputation. *Public Relations Review*, 42(3), 418-431.
- Poedloknimit, C. & Klomkul, L. (2020). A Causal Relationship Model of Mental Development and Create Intellectual Prosperity among Ethical Training in Palangjit Dhamma Jakrawan Institution with Nine-Keys Philosophy as a Mediator. *Solid State Technology*, 63(2s), 1576-1581.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.